

Eger városának története

Az erdélyi származású, jogi végzettségű és élete végéig gazdálkodással foglalkozó Gorove László (1780–1839) a XIX. század első évtizedeinek, a reformkornak volt egyik jellegzetes szellemi embere. Annak a kornak, amikor – a nyelvújítás mellett – rendkívüli figyelem és érdeklődés irányult a nemzeti múlt kérdéseire. Amikor a „haza és haladás” programját a korszak meghatározó személyiségei a múlt ismeretének és tudatosításának alapzatán képzeltek el és szolgálták önzetlenül. Gorove 1820 körül kezdett Eger múltjával foglalkozni; kutatásai során megfordult a nemzeti könyvtárban, esztergomi, pozsonyi, bécsi levéltárakban és természetesen sokat időzött Eger városában is, hogy fölhasználhassa a rendelkezésére álló írott forrásokat (így Katona István, Pray György és mások munkáit), illetve a helyszínen tanulmányozza a múlt emlékeit. Gorove László tudományos hitelességet tanúsító hivatkozásai, forrásmegjelölései arra utalnak, hogy ő már nem afféle, sokszor konfabuláló elbeszélő történetíró volt, hanem az akkori történettudomány kritériumai szerint dolgozó helytörténész szaktudós. Megjegyzendő, hivatalt soha nem vállalt, egész életét a gazdálkodásnak, az írásnak és a tudomány művelésének szentelte. A lényegében autodidakta történész 1835-ben el is nyerte az akadémiai tagságot. Miután elkészült Szolnok város históriájával, megalkotta *Eger városának története*i című monografikus művét, amely könyv alakban csak jóval a halála után, 1876-ban jelent meg az egri Érseki Lyceum Könyvnyomdájának gondozásában, és amelyet most a Líceum Kiadó hasonló formájában adott közre.

A szerző Eger város históriáját a püspökség 1009. évi alapításától kezdi tárgyalni. Felfogásában a középkori város története voltaképpen a püspökség története, hiszen a XVIII. század végén, a XIX. század elején föltárt emléktárgy döntő többsége egyházi eredetű és vonatkozású. Gorove László ugyan a korabeli tudományos kritériumoknak messze megfelelő könyvet írt, de kedvtelven elevenítette föl a várostörténet érdekes eseményeit, különös epizódjait. Természetesen a legtöbb alkalmat erre az epikus lendületű előadásmódra az egri vár 1552. évi török ostromának és a várvédők hősi küzdelmének fölevenítése adott számára. Módszertani szempontból érdemes megfigyelni, hogy a szerző egyfelől autentikus forrásokat, iratokat használt föl, másfelől nem tartózkodott a másodlagos, elbeszélő forrásokhoz (például Tinódi Lantos Sebestyén históriájához) nyúlni. Ugyanakkor a helyszínen is igyekezett minden apró nyomot fölfedni, számos részletet tisztázni a várvédelemmel kapcsolatban, sőt a török kor végvári harcai taktikájának kérdéskörét is számos alkalommal érintette, azaz hadtörténeti szempontból is figyelemre méltót alkotott. Ugyancsak elemében volt a szerző az egri vár 1687. évi visszafoglalása históriájának ábrázolásakor. Vagyis jó érzékkel ragadta meg Eger múltjának csomóponti kérdéseit, mondjuk, a Rákóczi-szabadságharc helyi eseményeinek bemutatásakor.

A XVIII. századi Eger képének megrajzolásához részben az akkor még csekély számban rendelkezésre álló írott forrásokat használta föl, részben saját helyszíni

tapasztalataira hagyatkozott. Gorove lelkiismeretesen bejárta a várost, megvizsgálta minden helyet, épületet, emléket, följegyezte az egyházi és világi épületek legfontosabb adatait, fölkutatta a várban föllelhető maradványokat. Adatok utalnak arra, hogy a könyv írása közben egyházi méltóságokat éppen úgy kifaggatott, mint egyszerű, a vár tövében lakó embereket, mindazokat, akiktől új adatok megismerését remélhette. Sőt, élénken érdeklődött a várat övező legendák, „titkok” – például a kazamaták – iránt is.

A hasonmás kiadáshoz előszót író Nagy József ny. főiskolai tanár szerint az erdélyi születésű Gorove László azért választotta kutatása témájául Eger múltját, mert korában, a reformkorban az érdeklődés homlokterébe került a nemzet mennyi sorskérdése. Ilyen értelemben Egernek a magyar államalapítástól kezdve fontos történelmi szerepe volt az 1440-es évek husziták elleni harcától a végvári küzdelmeken át a XVIII. századra jellemző gyors és lendületes fejlődésig. Az 1552. évi ostrom napjaiban, heteiben pedig egyenesen az ország, a nemzet sorsa múlott az egri vitézek helytállásán. Eger tehát „példa” volt a reformkor eszméinek történelmi megalapozásához. A könyv stílusának, nyelvezetének vizsgálata is arra utal, hogy a szerző hangja akkor válik átfűtötté, lelkesé, helyenként rajongóvá, ahol és amikor az önzetlen hazafiság megnyilvánulásait méltathatta.

Az *Eger városának története*i eredetileg a *Tudományos Gyűjtemény*ben, hat folytatásban látott napvilágot 1826-tól kezdődően; kötetformát fél évszázad múltán kapott, illetőleg most, az egri vár védelmének 460. évfordulója alkalmából. Ez az új hasonmás kiadás számos fölismerésre vezetheti a XXI. század érdeklődő olvasóját. Utal arra, hogy a közgazdasági szakmunkákat, szépirodalmi alkotásokat író és történelmi segédtudományokat is művelő szerző a korát némiképp megelőző forráskritikával és forrásmegjelöléssel dolgozta föl a hevesi megyeszékhely történetét – azaz széles érdeklődésű, sok műfajú szerző volt, aki tudását, tehetségét a nemzete szolgálatába kívánta állítani. Tehát maga is a reformkor jellegzetes alakja, szellemi embere volt, akinek stílusában, nyelvhasználatában a nyelvújítás friss eredményei is tükröződnek. De tán a legfőbb és legidősebb fölismerés ma az lehet, hogy egy nagy múltú, jól feldolgozott történetű város ilyen nagy figyelemmel, műgonddal fordul a múltja felé, nem hagyja feledésbe merülni gazdag történelméről egyetlen egy forrását sem. Eger történelmének igen számos feldolgozása ismert, Eger múltja aprólékosan feldolgozott, mégis az önismeret és a múlttudat egyetlen kútforrását sem akarja nélkülözni.

(Gorove László: *Eger városának története*. Eger, 1876. Hasonmás kiadás. Bev. Nagy József. Eger, Linceum Kiadó, 2011. 286 p.)

M. L. M.